

Regeringskansliet
Försvarsdepartementet
103 33 Stockholm

Datum 2025-05-06
SMHI Dnr 2025/521/5.4.1
Er referens FÖ2025/00151

fo.remissvar@regeringskansliet.se

kopia: fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Remiss; Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret (SOU 2025:6)

SMHI har tagit del av rubricerad remiss. SMHI anser att utredningen behandlar ett mycket angeläget ämne och att förslagen som beskrivs är bra i många delar. SMHI har dock sammanställt följande synpunkter och förslag.

Allmänna synpunkter:

- Utredningen är inte tydlig med hur den kontinuerliga säkerhetsprövningen (exempelvis regelbundna säkerhetssamtal) utöver den registerkontroll som görs av Säkerhetspolisen, ska gå till. Det framgår inte hur verksamhetsutövare ska kunna följa upp en totalförsvarspliktig som efter grundutbildning krigsplaceras, men inte har något fortsatt samröre med organisationen förrän vid en eventuell inkallelse. Frågan kan med fördel förtydligas. Förslaget att byta namn från krigsplacering till beredskapsplacering för civila aktörer kan riskera att skapa otydlighet för de som berörs. Beredskap avser även fredstida händelser, och det kan då uppstå missuppfattning att en sådan registrering medför särskilda skyldigheter även under fredstida händelser. Benämningen krigsplacering har en mer tydlig avgränsning kring vad en sådan placering medför, i synnerhet i och med att en sådan placering/registrering är inom en krigsorganisation. Tyngden i ordet krigsplacering ska heller inte underskattas och påtalar en viss allvarlighet, vilket är ett sätt att stärka kulturen kring arbetet inom totalförsvaret. Utifrån detta perspektiv, inom en tid av oroligheter i vår direkta omvärld, finns det skäl som talar för att fortsatt använda ordet krigsplacering inom civil verksamhet.
- SMHI ser en risk med förslaget att en myndighet endast ska kunna beredskapsregistrera personal som placerats i myndighetens krigsorganisation,

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

men som inte tillhör den ordinarie personalen, enligt 11 § i förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap. Det finns en risk att personal som bedömts som nödvändig för myndighetens krigsorganisation i stället ianspråk tas av annan aktör, eller anvisas arbete av den myndighet som regeringen utser (Arbetsförmedlingen). För att säkerställa att viktig kompetens verkligen finns tillgänglig för den egna verksamheten vid höjd beredskap eller krig, anser SMHI att det bör vara möjligt att beredskapsregistrera även ordinarie personal som en planeringsåtgärd. Även om myndigheter kan genomföra årliga disponibilitetskontroller för att följa upp tillgänglighet, riskerar en sådan lösning att bli bristfällig i ett skarpt läge, då resurser och tid behöver prioriteras till andra kritiska uppgifter. För en beredskapsmyndighet är det avgörande att nödvändig personal i förväg vet var de ska inställa sig och vilka uppgifter de förväntas utföra. SMHI anser att detta uppnås bäst genom att dessa individer redan i fredstid formellt placeras och ianspråk tas av organisationen. På kort sikt kommer förändringen i hanteringen av krigsplaceringar/beredskapsregistrering att innebära ett ökat administrativt arbete för många civila aktörer. SMHI anser därför att krigsplacering fortsatt bör kunna användas som ett planeringsverktyg för att placera totalförsvarspliktiga individer i en krigsorganisation på ett tydligt och förutsägbart sätt.

- SMHI bedömer att förslaget att öka minsta antal sammanhängande semesterdagar under höjd beredskap från 10 till 20 dagar kan försvåra personalplaneringen för befattningar med unika kompetenser, t.ex. experter inom vissa områden, där det är svårt att ersätta med att omfördela annan personal.

Specifika synpunkter:

- Det är positivt att lagen om totalförsvarsplikt utökas gällande 6 kap. 2 §, punkt 4 för att förtydliga hur överenskommelser och avtal med icke-organiserade frivilliga kan användas. Många aktörer kan ha ett behov av kompetens inom områden som inte omfattas av dessa organisationers verksamhet, vilket nu bättre kan tillgodoses.
- Angående särskilda beslut om tjänsteplikt för hel arbetsplats (s. 194). I utredningen framgår att ett "särskilt beslut" om vilka totalförsvarspliktiga som ska omfattas av allmän tjänsteplikt till följd av anställnings- eller avtalsuppdrag enligt 6 kap 2§, första stycket, punkt 1 i totalförsvarspliktslagen, kan omfatta hela arbetsstyrkan vid en viss arbetsplats. Om denna princip tillämpas brett, uppstår frågan om författningstexten i 11§ i förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap, verkligen behövs. I så fall riskerar även krigsplacering enligt anställningsavtal att bli en överflödig administrativ åtgärd. Oavsett vilket bör det trots detta finnas ett behov av att registrera vilka personer som omfattas av ett sådant särskilt beslut, detta för att kunna säkerställa deras disponibilitet vid behov.

Vid frågor angående yttrandet, kontakta Carl Granström, carl.granstrom@smhi.se.

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

Generaldirektör Håkan Wirtén har beslutat i detta ärende efter föredragning av Carl Granström. I beredningen har även säkerhetschef Elin Fridahl deltagit. Avdelningschef Bodil Aarhus Andrae har deltagit vid den slutliga handläggningen.

För SMHI

Håkan Wirtén
Generaldirektör

Carl Granström
Verksamhetsansvarig beredskap